

CLEAR-CUT

Hvad er det? Hvordan er "clear-cut" blevet et indforstået begreb i Danmark fra år 2016?

Inger Thormann, pædagog, Cand. Psych. Aut. Gennem 30 år ansat som psykolog på Skodsborg Observations og behandlingshjem.

Clear-Cut kan oversættes som "et fuldstændigt snit", en total og definitiv afbrydelse af noget der har været og er, fordi noget andet skal begynde.

Når det drejer sig om anbragte børn, er der tale om børn og unge, der både skal ændre opholdssted og omsorgsgivere. Det kan være en anbringelse fra forældre til en plejefamilie, fra en netværks plejefamilie til forældrene, en flytning fra en plejefamilie til en anden, flytning fra plejefamilie til bosted eller institution, osv.

Det er alle disse flytninger, der kan udføres meget forskelligt. Og flytninger har altid foregået meget forskelligt. Som psykolog på Skodsborg Observations og behandlingshjem igennem 30 år har jeg erfaret dette. De oplevelser jeg fik der, og de følger det havde for det enkelte barn gjorde, at jeg sammen med forstander Charlotte Guldberg, skrev bøger og artikler om emnet. Et barn glemmer aldrig den måde, det blev fjernet på. Og jeg glemmer *aldrig* nogle børns anbringelse.

Siden Skodsborgs lukning i 2012, har jeg arbejdet i privat praksis, og også her møder jeg børn, unge og voksne, som udfordres af pludselige tab tidligere i livet. Oftest drejer det sig om sygdom og død, om flytninger og om adoption. Ved adoption er tabet oftest et vilkår.

Clear-cut begrebet er nyt, mens de hurtige og akutte anbringelser/flytninger altid har været der. Der findes tilfælde, hvor en hurtig flytning er nødvendig og den eneste forsvarlige løsning, men det drejer sig om meget få.

Skal kommunernes medarbejdere svare på, hvorfor de anvender clear-cut metoden, når et barn skal ændre opholdssted, bliver følgende svar givet: "Det er hurtigere", "der er ikke noget at være i tvivl om", "det er lettere at håndtere", det er billigere, og "så er det i øvrigt bedst for alle parter, også for barnet".

De første argumenter kan genkendes, og de er ikke forkerte, men at det skulle være bedst for alle parter, også for barnet, er ikke sandt.

Barnets identitet betaler en dyr pris. Det er en kendt sag, at for at hjælpe et udsat barn til at udvikle mestringsstrategier, skal vi først og fremmest hjælpe barnet til at genvinde kontrollen over eget liv. Ved clear cut gør man det modsatte.

Børn har stort behov for sammenhæng og kontinuitet i deres liv. Voldsomme brud i kontinuiteten, hvor barnet mister kontakten med følelsesmæssigt nærtstående personer, kan skade barnets

oplevelse af egen identitet alvorligt. Barnet kan opleve skyld, og føle sig forladt, en forladthed, der har sin rod i og med at de oprindelige tilknytningspersoner ikke er der mere. De mennesker som barnet tidligere spejlede sig i er væk. Som voksne er vi ikke på samme måde sårbare over for brud i kontinuiteten, og derfor er vi tilbøjelige til at se bort fra, hvor påtrængende og primære børns behov er på dette punkt.

At værne om et helhedssyn i arbejdet med anbragte børn bliver derfor ensbetydende med at værne om børns behov for sammenhæng i deres tilværelse, både i ydre og indre betydning. I konkret og ydre forstand er det vigtigt, at tilknytningspersonen ikke forsvinder ud af barnets liv, efter at barnet er blevet anbragt væk fra den pågældende.

Uden holdepunkter i sin tidligere vigtige relation, uden accept og bekræftelse fra den oprindelige omsorgsperson, stilles barnet over for omgivelsernes forventninger om at knytte nye, følelsesmæssige betydningsfulde relationer til nye voksne. Men manglen på kontakt med dets oprindelige tilknytningsperson låser i stedet barnets følelsesmæssige ressourcer og gør det SVÆRERE for det at knytte sig til andre personer. Der er en stor risiko for, at den tilpasning, som så mange børn trods alt udvikler i deres nye relationer, kun bliver en ydre tilpasning.

Den her nævnte opfattelse går stik imod den opfattelse, der ligger bag ved clear-cut, som indebærer, at omsorgsgiverens fravær gør det lettere for barnet at knytte nye følelsesmæssige bånd, at slå rod.

Idealet må derfor være, at de oprindelige tilknytningspersoner bliver i barnets liv, som de nøglepersoner de stadigvæk er. For at udtrykke det, der her er tale om, kan man udtrykke sig eksistentielt:

Barnets vej til sig selv, sin egen identitet, går via tryghedspersonerne gennem det tidlige samspil med disse. Barnets vej til andre, intimt nærtstående voksne i barndommen går via tryghedspersonerne. Det vil sige, at tryghedspersonerne må være med og gennem deres nærvær føre barnet over til andre vigtige tilknytningspersoner.

Al ægte tilknytning kan kun ske ud fra en tilstand, hvor barnet, i videst mulige udstrækning hviler i en integritet, dvs. bliver anerkendt i alle dele af sin person, den forgangne såvel som den nuværende. Hvis barnet på det indre plan er optaget af at søge efter sin oprindelige omsorgsgiver, og at kæmpe mod forkastelsesfantasier og forladthedsfølelser, så kommer barnet også skævt ind på de nye relationer.

Her kan man se en stor variation i tilknytningsadfærden, lige fra at barnet ængsteligt klamrer sig fast til de nye voksne, til at det lukker sig inde i sig selv og afviser følelsesmæssige tilnærmelser. Det kan dog også ske, at barnet forsøger at løse sin indre spændingstilstand ved selv at forkaste de oprindelige tilknytningspersoner, som en forsvarsmekanisme. Denne mulighed, ender i det, vi kalder "den kvalte sorg", og den skal naturligvis forebygges.

Mine erfaringer fra supervision af rådgivere gør, at jeg overvejer endnu en årsag til, at man i en forvaltning kan foretrække ”en hurtig aflevering”, et clear-cut.

Det er smertefuldt for rådgiveren at stå i det felt, hvor barnets smerte kan mærkes. Det er tidskrævende, og nogle gange ubærligt, ikke til at holde ud. Vi bliver i dette smertefelt mindet om vore egne tab, og vi oplever et dilemma i forhold til, om den beslutning, der er taget, nu også er den rigtige. Smerten lindres hos den voksne, hos rådgiveren, familieplejekonsulenten, hvis overflytningen af barnet effektueres hurtigt, med et clear-cut. Men hos barnet forøges smerten. Barnet betaler prisen.

Er beslutningen taget og ikke til at komme udenom, kan rådgiveren hente hjælp i Spædbarnsterapien. Rådgiveren kan leve sig ind i, hvordan det er at være barnet i situationen, med de relationer barnet har til de nuværende omsorgsgivere, og sætte ord på det konkrete, der skal ske. I situationen hører andre involverede også ordene. Og at sige og høre de ord, der er sande, hjælper alle involverede.

Eksempel:

*Rune, du skal vide, at kommunen har taget den beslutning,
at du ikke mere skal bo hos Tove og Benny.*

*Du skal flytte til en anden plejefamilie.
De voksne hedder Frida og Gorm.
De bor i Fredericia.*

*Du har boet her hos Tove og Benny i mange år, ja, helt fra du var baby.
Jeg tænker, at det bliver svært for dig Rune.
Det er svært at sige farvel til mennesker, man holder af.
Det er også svært at lære nye mennesker at kende.*

*Men Rune, jeg er sikker på, at du vil klare det.
Du er en stærk dreng.
Jeg vil hjælpe dig, og jeg vil besøge dig.
Så kan vi tale om, hvordan det går.*

Måske kan de mennesker, der planlægger et clear-cut finde hjælp og ideer i bogen: ”Den nænsomme anbringelse. Hvordan børn kan hjælpes til at ændre opholdssted”. Inger Thormann og Charlotte Guldberg. Den kan købes hos boghandleren, og den kan lånes på biblioteket.

Ligeledes findes to kapitler i bogen: *"Hånden på hjertet. Omsorg for det lille barn i krise"*. Inger Thormann og Charlotte Guldborg. Næmlig kapitel 9. og 10, som beskæftiger sig med børns flytninger. Bogen er udsolgt fra forlaget, men kan lånes på biblioteket.

"Spædbarnsterapi". Inger Thormann og Inger Poulsen. Kan købes hos boghandleren og lånes på biblioteket.

Alle tre bøger er udgivet på Hans Reitzels Forlag.

Senest udkomne bog om emnet er: *"At bygge bro". Om hvordan voksne støtter børn i overgangen mellem to hjem*. Ved bestilling kontaktes forlaget: (info@121ethiopia.org)